

12.09.2024

171/00.04.02/2024
Arviomuistio kansallisen
julkisten hankintojen
tietovarannon
perustamisesta ja
ostolaskutietojen
julkaisemisesta

Valtiovarainministeriö

Viite

Lausuntopyyntö VN/2588/2024, 19.06.2024

Lausunto kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamista ja ostolaskutietojen julkaisemisesta koskevasta arviomuistiosta

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä lausuu arviomuistiossa esitettyihin kysymyksiin seuraavasti.

Yhteenvetona toteamme, että hankinnoista on saatavilla julkisesti tietoa jo monessa kanavassa. Toivomme tarkempaa arviota esitetyn tietovarannon tuomasta lisäarvosta eri sidosryhmille ja tarkkaa harkintaa koskien sitä, minkälainen tieto on olennaista avoimuuden kannalta. Mikäli esitys etenee, esitetty siirtymäaika järjestelmämuutoksille ei ole riittävä.

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Tarvitaan tarkempi arvio siitä, millaisia vaikutuksia julkisten hankintojen tietovarannon kehittämisellä voisi olla eri sidosryhmille, kuten yrityksille, viranomaisille ja kansalaisille.

HSL ja monet muut julkiset toimijat tekevät jo tällä hetkellä hankintalain ja erityisalojen hankintalain kynnysarvot (erityisalat 443 000 e) alittavista hankinnoista kilpailutuksia ja viranhaltijapäätöksiä. Hankintapäätöksistä löytyvät jo monet tietovarantoon siirrettävistä tiedoista, kuten

- hankinnasta ilmoittaminen
- hankintamenettely
- hankinnan arvo

- tarjoajat (hyväksytyt, poissuljetut)
- mahdolliset osa-aluekohtaiset tiedot
- tarjousten vertailu
- tarjouskilpailun voittaja
- sopimus (kesto, mahdolliset optiot)

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

HSL ei näe, että tällä muutoksella saataisiin aikaan säästöjä, vaan kustannukset päinvastoin kasvaisivat. Esimerkiksi tietopyyntöjen määrän vähenemisen sijaan niiden määrän nähdään pysyvän samana tai todennäköisesti jopa kasvavan. Muutosten myötä tarvitaan järjestelmämuutoksia ja hallinnollinen taakka kasvaa, mikä tarkoittaa käytännössä lisää henkilöresursseja laskutukseen ja hankintaan.

Lisäksi tulisi pohtia, onko kaikkien hankintayksiköiden järkevää tehdä omiin järjestelmiinsä tarvittavat muutokset ja hankkia lisähenkilöresursseja, kun tietoja saadaan jo useista julkisista lähteistä. Voisiko vaihtoehtoisesti valtiovarainministeriö koota tarvittavat resurssit ja hankkia tekniset ratkaisut, jotka mahdollistavat tietojenkeruun jo olemassa olevista tietolähteistä.

Jo nyt joudutaan syöttämään sama tieto useampaan paikkaan, esimerkiksi:

- kilpailutusvaihe: tarjouspyyntö, ESPD, eForms
- tulosilmoitus: jälki-ilmoitus, eForms
- sisäiset järjestelmät: asianhallinta-, sopimushallinta-, hankintojen suunnittelu- ja seurantajärjestelmä

Koemme, että julkisista viranhaltijapäätöksistä saataisiin ainakin osa tarvituista tiedoista.

HSL näkee, että kokonaisuudessaan hankintojen tietovarannon perustaminen ja ostolaskutietojen julkaiseminen lisää kustannuksia ja päällekkäisiä työvaiheita sekä toistoa.

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

HSL:llä ei ole lausuttavaa tähän kohtaan.

Onko sellaisia hankintayksiköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Erityisalojen kynnysarvo on tällä hetkellä 443 000 euroa. Kuinka korkeampi kynnysarvo huomioidaan sääntelyssä? Kuntayhtymän oman hankintaohjeen mukaan toimimme jo lainsäädännön vaatimuksia avoimemmin julkaisemalla hankinnoista ilmoituksen Hilmassa osassa kynnysarvon alittavista hankinnoista.

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Ostolaskuissa on henkilötiedoksi luokiteltavia tietoja. Useat ostolaskutiedot sisältävät seuraavia henkilötietoja:

- työn suorittajan nimi, työnkuvaus ja tuntiseuranta
- laskun asiattarkastajan ja/tai hyväksyjän nimi
- em. puhelinnumero ja sähköpostiosoite

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

HSL:llä ei ole lausuttavaa tähän kohtaan.

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

Ei puutu, päinvastoin niitä on jopa liikaa. Jos esitys etenee valmistelussa, toivomme, että tietosisältöä tarkasteltaisiin vielä kriittisesti siltä kannalta, mitkä tiedot toisivat aidosti lisäarvoa ja lisäisivät avoimuutta nykytilanteeseen verrattuna.

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

Tekoälyn hyödynnettävyyttä tulisi tarkastella keskitetysti (VM).

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

HSL seuraa sopimusten käyttöä asianhallintajärjestelmän ja ostolaskujärjestelmän avulla. HSL käyttää sopimusten seuraamiseen asianhallintajärjestelmää, mikä tuo omat haasteensa sopimusten seurannalle.

Tiedon tuottamiseksi pitäisi tehdä järjestelmämuutoksia/integraatioita ainakin asianhallintajärjestelmään, ostolaskujärjestelmään ja kilpailutusjärjestelmään.

Siirtymäaika ei ole riittävä. Hankintayksiköt joutuisivat tekemään järjestelmämuutoksia, varaamaan henkilöresursseja ja budjettivaroja muutosten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tietojen manuaalinen kerääminen eri järjestelmistä ei ole mahdollista.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Jo olemassa olevan rakenteisen tiedon käyttöä tulisi harkita. eForms-lomakkeella tulee jo nyt ilmoittaa vertailuperusteet ja esimerkiksi niiden painoarvojen jakautuminen. eForms otetaan käyttöön myös kansallisissa hankinnoissa lähitulevaisuudessa.

Lisätietoja antaa hallintopäällikkö Anni Lehtinen, etunimi.sukunimi@hsl.fi

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Vesa Silfver
vs. toimitusjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 12.9.2024. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.